

ligger deri klart nok, at det netop er om den Indtægt, Bøndergodset giver, her er Spørgsmaal, men med Hensyn til den er det, jeg gjentager det, at Staten kan afgjøre, hvor stor eller hvor lille den skal være, hvorledes den skal ydes og oppebæres o. s. v., og, naar dette er saaledes, saa er det ogsaa deri, at det netop ligger, at Staten kan disponere over den saakaldte Eiendomsret, der kun bestaaer i Indtægten af Bøndergodset. Staten maa her træde til — det kunne vi forlange, naar vi ikke kræve det i Bøndestandens særlige Interesse, men i den hele Befolknings, i det Almindeliges velforsaaede Interesse, — for at dele de to paagjældende Parter imellem paa en saadan Maade, at den Ene til en vis given Tid ikke lider nogen Forringelse i sine Indtægter, og at den Anden til en vis given Tid faaer passende Midler til sin Subsistens, og det er det, som Loven paalægger at give. Lovens Ord ere i saa Henseende klare nok. I Anordningen af 13de Mai 1769 § 7 hedder det blandt Andet: „De, som Inspectionen og Directionen er anfortroet over de pøbligve Godser, saasom Universitetets, Communitetets, Kirkers, Skolers, Hospitalers og andre til pøbligve Stiftelser eller Embeder henlagte Godser, have at see derhen, i Særdeleshed, hvor der ikke er nogen Hoved- eller Sæde-Gaard, som Bønderne gjøre Hoverie til, at de paa sllige Godser vørende Fæstebønder kan erholde Eiendoms-Ret over deres nu i Fæste havende Gaarde, og det paa saadanne Vilkaar, som Bonden kan være tjent med og holden ved, og Stiftelsen hverken nu eller i Fremtiden tabte eller hazarderede Noget, **men snarere vandt Noget ved**“ o. s. v. Dette er Hovedbetragtningssmaaden, som særligt omfatter den store Række af Godser, men som der heller ikke har været bragt til Anvendelse, og som viser den hele Retning, hvori Regjeringen søgte at bringe dette Forhold. Det er den samme Vej, som Regjeringen har betraadt med den hele Række af Domainegodser, og deri ligger en fuldkommen Retfærdiggjørelse for dem, der søge nu at bringe en Afgjørelse af denne Art istand.

Dette var omtrent de væsentligste af Ministerens Udtalelser om Loven; den første Be-

mærkning gif ud paa, at han, uden at ville indlade sig paa Lovens særlige Bestemmelser, ikke kunde misbillige Grundprincippet af en Lov af denne Beskaffenhed, men at han derimod holdt for, at det var ubetimeligt at fordre, at man skulde sætte Sagen igjennem paa en Tid, da Pengene stadigt synke i Værdi og Tingene vinde i Forhold dertil. Hvad nu denne sidste Deel angaaer, saa maatte den, synes det mig, mere henregnes som en Anke imod de Bestemmelser, som træde enkeltviis frem i Loven end som Klagemaal over Loven i det Hele, hvis aarsag denne Anke senere lod sig rette. Det lod sig i Lovens enkelte Bestemmelser fastsætte, at det Vederlag, som skulde gives for saadant afhændet Fæstegods, skulde være et Vederlag i Ting, og ikke i Penge; det kunde endogsaa sættes i et vist Forhold til enhver Tidsomstændighed, saa at der deri ikke vilde være nogen Grund til at være mod Loven i det Hele. Den ærede Minister har meent, at Taxationen vilde være en uheldig Bestemmelsesmaade, og der er vel Ingen, som har anset den for at være en heldig; men den anden Bestemmelse, som han hentydede til, var Auction, men om den sagde han selv, at det er et Spil; og den tredje Bestemmelse, han omtalte, var, at Godseieren skulde kunne bestemme den Priis, han vilde have, og Bonden for den kunde modtage Fæstestedet til Eiendom, — den indeholdes allerede i en af Lovens Paragrapher. I en af Paragrapherne staaer der nemlig, at, naar Godseieren har vurderet enhver Gaard af sit Gods til en rimelig og anstødelig Priis, saa kan han lade denne Vurdering læse til Tingene for, troer jeg, et Antal af 10 Mar, og da kan enhver Fæster forlange sin Gaard tilkjøbs for den Priis, men ikke for nogen anden. Men, naar man vil sige: hvorledes skal man finde en anstødelig Priis uden derved, at Godseieren fra sin Side bestemmer den, — og skal han ikke være den bestemmende, saa træder man ind paa Skjønsmaalets Gebeet, — saa maa jeg tillade mig at gjøre opmærksom paa, at hans Indskyldelse, saaledes som den er foreslaaet i Udkastet, bliver her af langt mere afgjørende Natur; thi disse Fordringer, naar han selv stiller dem, maae være i højeste Grad urime-